

KRÍŽOM CEZ AMERIKU

Ale Angličan nedokázal konzumovať pevnú stravu pre zapálený zub. Niekoľko týždňov žil na tekutej potrave a hrozne trpel. Mal počúvať svojho zubára, ktorý mu radil, aby si všetky zuby dal vytrhať a vyhol sa tak problémom.

ÚČASTNÍK BEHU KRÍŽOM CEZ AMERIKU V ROKU 1928
O PETROVI GAVUZZIM Z ANGLICKA

Podnikateľ C. C. Pyle predpokladal, že riadne zarobí, keď ohlásil na jar 1928 bežecké preteky krížom cez USA. Mali sa konať v tom istom duchu ako cyklistické preteky Tour de France, ktoré fascinovali celý národ. Nik predtým nezorganizoval podobný beh, iste nie s prvou cenou 25-tisíc dolárov, pričom celkovo sa malo rozdeliť medzi víťazov 48-tisíc dolárov. Jeden lekár naznačil, že preteky skrátia život účastníkov o päť až desať rokov. Azda bolo aj možné, že to nik nezvládne, hoci by povyberali železných mužov z celého sveta.

Predovšetkým šlo o peniaze. Kritici tvrdili, že Pyle predal osobnosť účastníkov a sústredil sa na imidž, namiesto toho, aby podporil skutočný šport. Spojené štáty boli v dvadsiatych rokoch 20. storočia krajinou, v ktorej sa konali rôzne bizarné skúšky výdrže ako tanečné maratóny a riskantné plavecké preteky. Len tu si mohol „Stroskotanec Kelly“ zarábať na živobytie tým, že sedel na vrchole vlajkových žrdí celé dni. Išlo o to zísť ďalej, ako všetci ostatní.

Bežci mali robiť reklamu na podpísané topánky, vodu na vlasy, masť na nohy, korčule a mnoho iných produktov. Kávová spoločnosť Maxwell House im mala podávať grátis nápoje z auta, ktoré vyzeralo ako najväčšia kávová kanvica na svete. Pyle podpísal s účastníkmi zmluvu o práve na polovicu ich príjmu po ukončení bežeckých pretekov, ak by tieto príjmy súviseli s jeho športovou udalosťou. Dúfal, že vytvorí nové hviezdy, ktorým filmové a divadelné spoločnosti ponúknu zmluvy alebo podľa nich pomenujú nové produkty.

Pyle apeloval na lokálpatriotizmus. Všetky malé mestá, ktorými mali bežci prechádzať, by boli mediálne pokryté a novinári s fotografmi by šírili novinky o pretekoch do všetkých kútov sveta. To bol jeho hlavný argument, keď požadoval od miest, aby *mu* zaplatili, ak chcú, aby sa tam

karavána zastavila. Ako akcionár vyzýval Pyle mestá pozdĺž Route 66, jednej z prvých amerických „dialnic“ z Los Angeles do Chicaga, na ktorej bola len tretina cesty pokrytá pevným povrchom, aby mu dávali ponuky. Ak by ľudia dokázali prebehnúť túto trasu, upokojilo by to motoristov a otvorilo to cestu pre hustejšiu dopravu.¹

Noviny celého sveta písali o tomto šialenom behu krížom cez kontinent z filmového mesta Los Angeles do mesta mrakodrapov New York. Lákalo to dobrodruhov, chodcov a bežecké hviezdy, ktoré túžili po sláve a veľkých príjmoch. Preteky prebudili národnú hrdosť. „Musíme to vyhrať!“ mysleli si Američania, Fíni, Taliani, Briti, Nemci, Gréci a mnoho iných národov. Mnohí najhúževnatejší bežci a chodci sveta sa uvoľnili na celé mesiace z práce, zatiaľ čo ostatní sa jednoducho svojho zamestnania vzdali. Niektorí boli nezamestnaní, ale všetci narýchlo zháňali peniaze na lístky a štartovné – často sa im na ne vyzbierali miestni, a vyrazili do Kalifornie, akoby sa chystali dolovať zlato.

Na začiatku roku 1928 prejavilo záujem o účasť na pretekoch takmer tristo mužov, medzi nimi bolo i niekoľko medzinárodných hviezd. V januári 1928 sa začali zhromažďovať bežci zďaleka i zblízka (najlepší z nich prišli so svojimi trénermi), aby trénovali v kopcoch okolo Hollywoodu. Organizovaný tréningový tábor otvoril 12. februára (tri týždne pred štartom) svoje brány v stanovom mestečku na Old Ascott Raceway v Los Angeles. O šieste ráno sa z neho denno-denne vydávali chlapi na niekoľkomíľový beh.

V tábore bolo niekoľko favoritov, ktorí prečnievali. Willie Kolehmainen, jeden z troch legendárnych fínskych bratov mal ambície a podporu dvoch krajín, keďže sa stal americkým občanom. Silným súperom bol i Arthur Newton, lebo držal svetový rekord v behu na 100 míľ (160 km). Prisahal na svoj vlastný tréningový a stravovací program a typický krátky krok pri behu na dlhé vzdialenosti, ktorý nevyzeral veľmi plynulo, bol to však štýl, pri ktorom sa nespotrebuje veľa energie. Na povzbudenie si dopriaval dúšky z vlastnoručne pripraveného špeciálneho nápoja, ktorý pozostával z pollitra citrónovej šťavy, množstva cukru a pol lyžičky soli. Každé ráno pred tréningom vyfajčil Newton jednu cigaru bez toho, aby sa v ňom prebudilo svedomie a bafol si ešte aj po behu, keď mu masér masíroval tenké nohy.

Newton bol výstredný, ale najväčšiemu maskotovi pretekov nesiahal ani po päty. Bol ním dlhovlasý bradatý príslušník sekty Lucien Frost. Štyridsaťtri ročný herec hral vo filme *Kráľ kráľov* (*King of Kings*) a behával v tom istom oblečení, aké mal na sebe ako Mojžiš vo filme. Ak mu vietor vohnal vlasy a bradu pred oči, nevidel a spomaľovalo ho to. Frost to vyriešil tak, že ak bežal s vetrom opretým do chrbta, rozprestrel si bradu ako plachtu na lodi.

Bežecké preteky odštartovali 4. marca 1928 na Old Ascott Raceway.

Štart ohlásili odpálením malej bomby (typický Pyle!), čo spôsobilo otrasy v okolitých štvrtiach a 199 mužov vo veku od 16 do 63 rokov sa rozbehlo.

Prvý deň sa stotisíc divákov prizeralo pozdĺž cesty, ako sa popri nich valí rôznou rýchlosťou bežiaci karneval. Za skúsenými chudými maratóncami a chodcami s výrazne sa pohybujúcimi bokmi nasledoval starý džentlmen s prechádzkovou paličkou. No i tak zvládol úsek rýchlejšie ako chlapec, ktorý hral na havajskú gitaru a bežal s dvoma psami. V zástupe sa nachádzali chlapi v dlhých spodkoch, bežnom oblečení a nevhodných topánkach, voľakedajší cyklisti, boxeri a jednoruký Roy McMurtry. Z Anglicka prišiel šesťdesiattriročný Charles W. Hart, ktorý porazil počas šesťdňových pretekov dva kone. Nemecký maratónec Fred Kamler sa vylodil, aby to vyskúšal a patrilo k tým, ktorí si nikdy predtým nepripli pri behu na prsia štartovné číslo. Zriedkakedy sa na jednej štartovnej čiare ocitli bežci tolkých rôznych výkonnostných úrovní.

Pravidlá boli jednoduché: všetci vyštartovali naraz. Keď dorazili do cieľa dennej etapy, zaznamenali ich čas a vyrátal sa súčet. Ak niekto nedorazil pred polnocou, bol diskvalifikovaný. Ten, kto mal po príchode do New Yorku najlepší súčet časov, sa stal víťazom.

Na piaty deň sa Mojave Wells dostal do púšte na miesto, kde bola len jedna pumpa na vodu. Nasledujúci deň postavili na púšti stanoviská pozdĺž trasy, kde mali rozdávať vodu, ale Pyle nedokázal zabezpečiť dostatok pitia na úsekoch medzi jednotlivými pumpami. Mnohí bežci boli dehydrovaní a dostali úpal. Na niektorých miestach sa vylial na cestu olej a vytvoril piesočnú škrapinu, ktorá sa lámala pod nohami bežcov. Je pochopiteľné, že vyše štvrtina účastníkov prerušila beh počas prvého týždňa, ako napríklad Adam Ziolkowski, ktorý stúpil na sklo a vážne sa porezal. Usadil sa neďaleko a na živobytie si zarábal ako robotník na zemiakovej farme v Kalifornii. V New Yorku sa objavil až päť mesiacov po ukončení pretekov.

Večery patrili jedlu, masážam a kúpeľom nôh. Účastníci museli predávať program pretekov alebo robiť rozhovory pre jedinú mobilnú rozhlasovú stanicu v USA – rozhlas bol novým médiom, ktoré Pyle maximálne využil. Už od začiatku bežcov rozčuľovalo, že Pyle býva na veľkej nohe v špeciálne vybavenom mobilnom dome, ktorý pokrstili menom „America“ a v reklame tvrdili, že je najlepší svojho druhu. V luxusnom dome tiekla studená a teplá voda, bola v ňom sprcha aj elektrická chladnička.

Pyle si pribral na cesty aj „sideshow“ – ľudovú formu zábavy, ktorá mala v Štátoch dlhú tradíciu. Pozostávala z tučných žien, hltačov ohňa, vrhačov nožov, hadov a všetkého, čo bolo pre obyvateľov malých miest exotické – v Pyleovom prípade to bol aj päťnohý pes a mumifikovaná mŕtvola akéhosi oklahomského banditu. Pyle dúfal, že zabávači, ktorí si rozložili svoje stany na konci každého úseku, pritiahnu viac divákov a navýšia jeho

zárobok. Nestal sa z nich stroj na peniaze, ale na niektorých miestach sa ujali a dodávali karaváne želateľný exotický nádych. Bolo to zmätené, zábavné a frustrujúce, bolo to v podstate to, čo si Pyle želal, nezarobil však dostatočne veľa, pretože státisíce ľudí pozdĺž ciest sa pozerali na bežcov grátis a neminuli ani penny. Z času na čas sa Pyle cítil, akoby poskytoval atrakciu zadarmo.

Po dvanástich dňoch zostávalo v hre 110 mužov. Každý deň sa niekto z nich zrútil po ceste alebo po príchode do cieľa úseku, prípadne ráno vyhlásili, že nemôžu pokračovať, pretože sú vyčerpaní, zranení, chorí alebo majú boľavé nohy. Niekoľkých zrazili autá alebo motocykle, jeden sa psychicky zrútil a iný trpel sužujúcou túžbou po domove, zatiaľ čo druhý prerušil preteky na protest proti Pyleovmu prísrnemu režimu.

Pyle predtým pevne veril vo výdrž Indiánov, ale ukázalo sa, že nevydržia dlhodobo bežať po ceste a vzdali sa. Willie Kolehmainen prerušil preteky po troch dňoch pre zranenie. Aj Arthur Newton, ktorý bol chvíľu suverénne na čele, sa musel vzdať po 900 kilometroch. S ním sa z pretekov vytratila veľká medzinárodná atrakcia. Aby si Pyle Newtona udržal, zamestnal ho ako poradcu pre bežcov. Bolo dôležité, aby mali so sebou známeho muža.

Keď Newton odstúpil, preteky sa viac otvorili. Novým mužom na čele sa stal Andy Payne, dvadsaťročný oklahomský Indián z kmeňa Čerokiov, ktorý postúpil v celkovom poradí, keď sa hviezdy vzdali.

Chodcovi Harrymu Gunnovi z Los Angeles pomáhal zo súkromného auta v sprievode jeho otec, boháč F. F. „Dick“ Gunn, ktorý staval 75-tisíc dolárov na to, že jeho syn dobehne do cieľa. Prisľúbil chlapcovi, že mu vyplatí čiastku zodpovedajúcu prvej cene, ak to dokáže. Od prvého dňa postupoval Harry rozvážne rýchlosťou šesť – sedem kilometrov za hodinu, aby sa vyhol zraneniu a vyčerpaniu, na rozdiel od mnohých, ktorí sa ponáhľali, čoskoro si zranili nohy a museli prerušiť preteky. Často si vymieňal topánky, spal v pohodlných hotelových posteliach a jedol vynikajúce reštauračné jedlo. Keď jeho súper odpočívali v stane a v hluku sa snažili relaxovať, on ležal v parnom kúpeli a tréner ho masíroval. Ale ukázalo sa, že víťazstvo alebo dobré umiestnenie sa nedá kúpiť. Víťaz musel bežať, nielen chodiť.

Po šestnástich dňoch bol tábor poloprázdný. Andy Payne bol vo vedení, mal hodinový náskok pred Fínom Arnem Souminenom, fínskym masérom, ktorý zavrel svoju chicagskú prax a navyše si veril vzhľadom na svoje povolanie.

Niekoľko dní potom, ako získal Payne náskok, mu opuchli mandle. Zvoľnil tempo a napriek horúčke a bolesti pri prehĺtaní statočne pokračoval. Po šiestich dňoch sa jeho stav postupne zlepšil a opäť bežal svojím normálnym tempom. Vtedy viedol Souminen o tri hodiny pred Paynom a na pätách im visel výnimočne nebezpečný súper – Angličan Peter Gavuzzi.

V Novom Mexiku sa spustila na jednom úseku búrka. Silný vietor a víriaci piesok takmer znemožnili pohyb. Piesok znižoval viditeľnosť bežcov i vodičov a motoristi vrážali do vyčerpaných mužov, ktorí sa usilovali pokračovať v správnom smere. Gavuzzi pridal do kroku, zavetрил totiž šancu dohoniť Fína, zatiaľ čo rozhodcovia varovali motoristov, aby postupovali opatrne. Chlapi sa dovliekli do cieľa, telá im pokrýval piesok, navyše ho mali plné ústa. V deň, keď sa Gavuzzi posunul na celkové druhé miesto, sa mnohí bežci stratili.

Na táborovej schôdzi požadovali bežci lepšiu stravu a niečo iné ako špinavé lôžka v stanoch – posteľnú bielizeň im za celé preteky oprali len raz v Texase. Keď sa raz celý tábor ocitol v púšti bez vody, postoj voči Pylemu sa obzvlášť vyostřil. Bežci sa podobali na lodné mužstvo, ktoré plánuje vzburu, ale ich hrozby boli prázdne, keďže potrebovali všetku svoju energiu na beh.

Ako preteky postupovali, čoraz menej bežcov spávalo v stane. Spočiatku sa príslušníci rovnakého národa uložili do jedného stanu, ale teraz sa počet súťažiacich scvrkol a karavána sa oneskorovala s príchodom na dohodnuté miesto, nuž sa tí, ktorí si to mohli dovoliť, rozhodli, že prespia niekde inde. Stany ich navyše neobránili pred hlukom z „postrannej šou“ a ani od všetkého ostatného, čo sa dialo okolo nich. Pre čiernych bežcov nebolo jednoduché spať inde ako v stanoch, i keď mali peniaze: rasové segregáčne zákony im sťažovali možnosť nájsť si ubytovanie.

Bežcom prisľúbili čerstvé jedlo, ovocie, zeleninu a dobré mäso – a v tréningovom tábore to aj dostávali. Ale na ceste krížom cez Spojené štáty bola ich strava veľmi jednostranná, často pozostávala zo silno koreneného hašé, ktoré sa podávalo na špinavých tanieroch. Bežcov rozčuľovalo, že Pyle sa vo svojom mobilnom dome výdatne a pestro stravoval a žil ako gróf.

V Albuquerque v Novom Mexiku mu predstavitelia mesta odmietli zaplatiť 5-tisíc dolárov (poplatok za hostenie pretekov) a celá karavána sa musela utáboriť v púšti za mestom. Pyleova nekompromisnosť a nedôverčivosť miestnych orgánov prispeli k tomu, že trasa sa stále menila, niekedy aj v priebehu dňa či po odštartovaní úseku. Ak sa to stalo, bežci sa o tom dozvedeli od rozhodcov v automobiloch. Pyle prisľúbil zlepšenie, keď sa dostanú do hustejšie obývanej oblasti, ale nie všetci mu verili.

Mnohí pokračovali, pretože nemali nič iné na práci, nemali žiadne zamestnanie, do ktorého by sa vrátili. To platilo predovšetkým pre zadný voj dvadsiatich až tridsiatich mužov, ktorí nebrali preteky veľmi vážne. Zatiaľ čo sa prví v poradí ráno rozbehli v rovnomernom tempe, rozhodnutí a smrteľne odhodlaní udržať si miesto alebo si ho vylepšiť, zadný voj sa vybral do kaviarne, aby sa naraňajkoval. Nenáhľili sa a žili ako tuláci. Ak narazili na jazero, prerušili beh a zaplávali si. Rybárčili, spali a cestou

krížom cez Spojené štáty sa zabávali v spoločnosti psov, ktoré sa k nim pridali. Najznámejší pes pretekárov sa volal „Otlak“ a poľakoval sa s nimi celé týždne už od Arizony. Niekoľkým zo zadného voja platili výdaje ich domáce štáty a žili si celkom dobre. Na čele tohto gangu stál Mike Kelley, ktorý sabotoval Pyleovu koncepciu. Zvykli sa schovávať v tme neďaleko cieľovej čiary, kým nebolo za päť dvanásť a tesne pred vypršaním času sa ukázali.²

Po 1 615 kilometroch mal Souminen čas 167 hodín a 55 minút a sotva štvorhodinový náskok pred Paynom a Gavuzzim. V Texase sa Souminen pošmykol na ľade a nepekne si natiahol šľachu. Musel prerušiť preteky a na tretie miesto sa posunul fínsky emigrant Johny Salo.

Život na ceste bol pestrý a súčasne monotónny. Bežci boli vystavení náladám prírody, sami sa predierali vpred pod šírým nebom a boli si bolestne vedomí toho, že každý malý krôčik ich priblíži len o trochu viac k cieľu. Zobúdzať sa o štvrtej ráno, aby mohli vyštartovať pred piatou a vyhnúť sa najväčším horúčavám. V Texase na nich čakalo sneženie, vietor a chlad, z ktorého sa im štiepili nechty a vytvárali omrzliny. Keď sa voz s jedlom a lôžkami zasekol v bahne na ceste do texaského Groomu, boli všetci prinútení postarať sa o jedlo a ubytovanie sami. Kanadský chodec Phillip Granville zistil, že beh je efektívnejší a vďaka tomu vyhral prvý úsek v Texase. Následne telegrafoval domov, aby mu poslali tisíc dolárov. Jeho bohaté vreckové je dobrou ilustráciou triedneho rozdielu v tábore. Tí, ktorí mali najviac peňazí, žili najpohodľnejšie. Chudobní mladíci sa podobali skôr na tulákov ako na športovcov, mali otrhané oblečenie a boli spálení od slnka a keď dorazili do cieľa neskoro popoludní alebo večer, boli pripravení zjesť a vypiť všetko, čo sa dalo.

V Texase udeľovali prvú cenu za etapu vo výške päťsto dolárov. To niektorých povzbudilo, aby zrýchlili, a peniaze získal Peter Gavuzzi. Oklahomské miestne orgány ponúkli tisícdolárovú odmenu tomu, kto prejde ako prvý cez hranicu štátu. To motivovalo Eda „Šejka“ Gardnera, ktorý mal hlavu zahalenú na spôsob šejkov, jedného z mála čiernych bežcov a chlapíka s nepredvídateľnou taktikou. Gardner vedel náhle udrieť a vyhrať etapu a nasledujúci deň pokojne chrápal v jarku a jedol, čo mu dali cudzí ľudia. Gardner po ceste pribral vďaka pohostinnosti miestnych a vedel, ako nájsť ženy, ktoré by ho dobre nakrmili. Stále ho pozývali, aby niekde prenocoval a často ho v cieľi etapy vítal miestny čierny *band*. Večierky na jeho počesť sa končili po polnoci a mladík sa rád stával centrom pozornosti, no pohostinnosť ho spomaľovala.

Povrávalo sa, že Gardner dostával v telegramoch príkazy od bookmarkerov zo Seattlu. Mal skončiť etapu v určitom umiestnení, aby mali stávky pod kontrolou. V Texase ho zadržali príslušníci Ku Klux Klanu a fyzicky

mu bránili v postupe, aby mohol ako prvý prejsť hranicu štátu Oklahoma Andy Payne. Dokázali sa zmieriť s tým, že cenu získal Indián, nie však čierny. Keď klan zistil, že bieli a čierni súťažia spolu, podpálili voz, ktorý sprevádzal Eda Gardnera.

Oklahoma bola Paynovým triumfom. Tam sa ocitol v tesnom dueli s Gavuzzim. Tí dvaja sa delili o etapové víťazstvo a postupovali vpred len v malom rozstupe, bez toho, aby zbytočne márnili čas, keďže vedeli, že tretí muž zaostáva za nimi len o 20 hodín. Ich dvoch delila hodina a pol. V meste Oklahoma sa vďaka úžasnému Paynovmu náskoku dostalo pretekom pozornosti, o akej Pyle sníval. Diváci bežali a bicyklovali popri ňom a policajti na motocykloch hvízdali na píšťalkách, aby odohnali tých, ktorí sa najviac priblížili.

Aj ďalších bežcov po prekročení hranice *svojich* domácich štátov kráľovsky privítali, hoci pokiaľ šlo o celkové umiestnenie, boli na chvoste pretekov. Súťažiaci vtedy zvolnili tempo a dovolili domácim favoritom, aby vyhrali. Pyle rozpoznal cenu takého rozruchu. Ale keďže nik nechcel zaplatiť za zastavenie v Missouri, Pyle nariadil, aby sa odchýlili od Route 66. Rozčúlení obyvatelia Carthage sa cítili oklamaní. Bombardovali voz v čele pretekov hnilými vajcami a kričali na Pylea, ktorý sedel v bezpečí auta.

Po päťdesiatich dňoch prebehli muži 2 000 míľ (3 200 kilometrov). Sedemdesiati traja muži v tábore boli veľmi vyčerpaní či zranení. Mnohí sa cítili oklamaní Pyleom a boli toho názoru, že ich nalákal na nekonečnú nočnú moru, ktorá ich mohla dlhodobo poškodiť.

Neustále sa čosi povrávalo a to vyostrovalo situáciu. Podvádzali niektorí bežci a dávali sa odviezť autami? Tréneri najlepších bežcov dávali pozor na ich najbližších súperov v celkovom poradí. Podozrievavosť ešte vzrástla, keď sa to v jednom prípade potvrdilo a vysvitlo, že jeden dobrý bežec sa ukryl pod oblečením na zadnom sedadle automobilu svojho trénera a ten ho odviezol trinásť kilometrov. Diskvalifikovali ho, rovnako ako i ďalších dvoch mužov, ktorí si stopli odvoz.

Mnohí bežci a rozhodcovia podozrievali Luciena „Mojžiša“ Frosta z nekalého súťaženia. Prichádzal rád do cieľa etapy ako posledný, ale nebolo možné, aby všetkých kontrolovali na každom jednom yarde trasy. Keď si však jeden z rozhodcov všimol dlhú bradu povievajúcu z batožinového priestoru okoloidúceho auta, požiadal šoférku, aby zastala. Vnútri ležal zahanbený a pokorený Frost schúlený do klobka ako zajatec na úteku. Nepomohlo, že so slzami v očiach prosil hlavného rozhodcu, aby mu dovolil zopakovať opäť tú krátku vzdialenosť a podrobiť sa trestu v podobe pridania času, ani keď argumentoval tým, že diskvalifikácia ho ako herca zničí. Frostovi vrátili jeho depozit vo výške sto dolárov a musel sa vrátiť domov.

Tesne pred St. Louis v Missouri dobehol Gavuzzi Payna a do St. Louis

prišli naraz – po dvadsiaty raz. Novinári si všimli na Gavuzzim dve veci: „dvojičkovský“ beh s Paynom a rastúcu bradu. Mladíkov porast sa postaral o titulky v novinách, keďže v tých časoch nosievali bradu len starci. Pyle vyzýval bežcov, aby sa snažili odlíšiť od ostatných a dali tak novinárom dostatok „materiálu“. Pred Chicagom sa Gavuzzi zastavil u holiča a dal si bradu oholiť. Keďže prisľúbil, že bude hladko vyholený až do konca pretekov, Pyle sa nahneval.

„Daj mi falošnú bradu a ja si ju nasadím, keď vojdem do Chicaga,“ povedal Gavuzzi.

Ale Pyle by sa nikdy neuchýlil k takému očividnému podvodu:

„Žiadam ťa len o dve veci, aby si behal a aby si si dal narásť bradu. Teraz sa chceš uliať z jednej z týchto povinností.“³

Pri príchode do Chicaga Pyle porušil svoju zásadu nikdy nebežať popri účastníkoch a sprevádzal Fína Olliho Wantinnena, ktorého zrazilo auto a zlomilo mu niekoľko rebier. Chvíľu bežal po boku malého 43-kilového Fína, aby vybičoval náladu.

Pyle sa dostal do finančných problémov. Investoval množstvo peňazí do jednej illinoiskej banky a o veľa prišiel. Musel sa stretnúť s právnikmi, aby sa vyhol strate svojho mobilného domu „America“. V Chicagu mu odmietli zaplatiť ľudia z organizácie stojacej za Route 66, pretože trasa sa priveľmi odchyľila od pôvodného plánu. Pyle bol 200-tisíc dolárov v mínuse a riskoval, že bude musieť všetko zrušiť 1 500 kilometrov pred cieľom. Musel buď utekať pred veriteľmi alebo rýchlo niečo vymyslieť.

Vtedy mu na pomoc prišiel F. F. „Dick“ Gun. Sľúbil, že vyplatí za Pylea dlhy, ktoré ho najviac tlačili a pokryje zvyšok výdavkov až do New Yorku.

Preteky trvali dlhšie, ako sa predpokladalo. Pyle preto predĺžil etapy na prinajmenšom 65 kilometrov denne (40 míľ). Spolu s ostatnými pochybovali, že bežci vydržia. Najskeptickejší predpokladali, že sa do New Yorku nedostane nik. Pyle bol toho názoru, že to dokáže 10 – 12 mužov a chcel vyradiť tých najpomalších, aby ušetril za jedlo. Piaty sa vzdali krátko potom, ako predĺžili etapy, ale ešte stále zostávalo na trati 65 tvrdohlavcov.

Na čele sa odohrával intenzívny duel. Medzi Indianou zvýšil Gavuzzi svoj náskok pred Andym Paynom. Ale Angličan nedokázal konzumovať pevnú stravu pre zapálený zub. Niekoľko týždňov žil na tekutej potrave a hrozne trpel. Mal počúvnuť svojho zubára, ktorý mu radil, aby si dal vytrhať všetky zuby. Vyhol by sa tak problémom. Gavuzzi, ktorého novinári prekrstili na „Železného muža“ sa nevzdával dobrovoľne, hoci strácal silu a po návšteve u zubného lekára ho z pretekov vyradili.

Po tretí raz sa dostal Andy Payne do vedenia, mal 24-hodinový náskok pred neskúseným Johnym Salom, prístavným robotníkom z New Jersey, ktorý začal preteky v zlej forme. Ten mal pred tretím v poradí desaťhodi-

nový náskok a takmer jednodňový náskok pred číslom štyri. Salo dúfal, že sa mu podarí dostať do čela pretekov a pošťastilo sa mu získať hodinku tam a polhodinku tu. Ale raz darmo – aj keď vyvinul nadľudské úsilie, najdlhšiu etapu (74 míľ čiže 119 kilometrov cez hornatú krajinu) nedokázal zvládnuť za menej ako 12 hodín.

Bežecké preteky vzbudili veľkú pozornosť v New Jersey a najmä, keď Johny Salo prechádzal mestom, z ktorého pochádzal – Passiacom. Okamžite ho vymenovali za policajta s ročným platom 2 000 dolárov. Keď sa účastníci pripravovali na poslednú etapu do New Yorku, vyvolávalo im na slávu vyše 20-tisíc ľudí. Za Salom šiel zástup automobilov a ten spolu s ostatnými nasadil rýchle tempo. Všetci vyskočili na ten istý trajekt, vzrušení z toho, že sa napokon predsa len blížia k cieľu. Karavána áut vyšla z trajektu ako prvá a prešla k cieľu. Pyle vydal príkaz, že žiadne auto sa nesmie umyť, všetko má byť autentické, zaprášené a zablatené na dôkaz toho, že prešli krížom cez kontinent. Pohľad na autá postupujúce newyorskými ulicami k cieľovej línii na Madison Square Garden mal prilákať ešte viac divákov. Ale večer vo veľkomeste sa stal antiklimaxom po úspechu, aký zožali v New Jersey. Karavánu privítalo sotva 4 000 ľudí. Spravili pred nimi len jeden okruh predtým, ako po 19-minútovom šprinte z trajektu dorazili do cieľa Salo a najrýchlejší bežci.

Vnútri sa odohrávalo zvláštne predstavenie. Pyle kričal, že chlapi majú zo seba vydať všetko, pustiť sa do duelov a špurtovať do cieľa, chcel mať riadny finiš, zatiaľ čo bežcom sa chcelo len klusať a sem-tam pobehnúť. Aby oživil atmosféru, ponúkol najrýchlejšiemu na jednu míľu 100 dolárov a všetci sa pripravili, no po niekoľkoyardovom šprinte sa väčšina z nich opäť uchýlila k pomalému tempu. Šesť mužov sa však poriadne vybudilo a víťaz idúcky popri ňom schmatol päť dvadsaťdolároviek, ktoré držal v ruke.

George Jussick bol reťazový fajčiar a fajčil v pokluse počas celej výpravy. Eugen Germaine z Montrealu mal pravú nohu opuchnutú a dvakrát takú veľkú ako lavú. Diváci videli mužov, ktorí sa horko-ťažko vliekli a krivali – vyše štyridsať účastníkov pokračovalo, i keď nemalo šancu na víťazstvo. Videli T. „Cottona“ Josephsa, najmladšieho z bežcov, ktorý mal šesťnásť rokov, ako sa mu dal napiť mladší brat, ktorý ho povzbudzoval. Jeho nezamestnaný chromý otec Henry Josephs ho verne nasledoval. Naškrabal 50 dolárov a kúpil si auto, aby mohol ísť za synom. T. „Cotton“ dúfal, že pomôže rodine, ak dokončí preteky, netrúfal si na víťazstvo, len že sa mu možno ujde trocha slávy, ktorá by sa dala premeniť na zárobok. Neďaleko od cieľa sa auto Josephsovcov pokazilo a museli ho potisnúť do cieľa.

Salo zvíťazil na poslednej etape, ale najlepším bežcom v celkovom poradí bol Andy Payne s 573 hodinami, 4 minútami a 34 sekundami, a teda

slušným pätnást hodinovým náskokom pred Salom. Bežiaci chodec Phillip Granville zaujal tretie miesto.

Len málo ľudí verilo, že Pyle bude môcť vyplatiť sľúbenú cenu, čo mal spraviť týždeň po dobehnutí do cieľa. Bežci vyzerali, akoby ich najviac tešilo, že preteky dokončili a šťastne sa vydali do nemocnice, aby sa dali vyšetriť. Andy Payne vážil o kus viac ako pri štarte.

Skromný Andy Payne sa ocitol v centre pozornosti celého národa. Stretával sa so všakovakými politikmi, dokonca i s prezidentom Spojených štátov. Oženil sa, vyštudoval právo a ostal populárny po zvyšok života – stále si ho pamätali ako víťaza veľkého behu dvadsiateho storočia.

Po udelení ceny už Pyle nebol ochrancom účastníkov. Premýšľal o budúcnosti, videl sa ako športový manažér a snažil sa vyhnúť súdnym sporom a rozhnevaným veriteľom. Splatenia dlhu sa dožadovalo niekoľko strán, dokonca i ľudia, ktorí boli zamestnaní v karaváne, keďže im zaplatil len veľmi málo. Hoci bol na pokraji bankrotu a trápili ho mnohé veci, neustále vymýšľal nové podnikateľské plány: prostriedky na ošetrovanie vodnatých pluzgierov a prípravky starostlivosti o nohy a premýšľal i o knihe o ošetrovaní nôh. Nik nevedel o tom viac, študoval rôzne problémy s nohami po dobu troch mesiacov. Všetci, čo si kúpili „patentovaný zábal na nohy C. C. Pylea“ mali dostať navyše aj knihu, ktorú chcel o problémoch s nohami napísať. Pyle predpovedal, že po jeho pretekoch začnú státisíce Američanov behať maratón a že vznikne dopyt a nové produkty. Maratón sa stal v tomto období v USA krátkodobou módnou záležitosťou a tí, ktorí ho „objavili“, celkom slušne profitovali. Pyle si myslel, že úžasne zarobí na šialencoch, ktorí sa dobrovoľne pustia do behu na dlhé trate.

Pyleho priania sa však nenaplnili ani v roku 1928, ani o rok nato. Aj v roku 1929 zorganizoval beh krížom cez Spojené štáty, tentoraz však vyštartovali bežci z New Yorku.